

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Authoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Quæst. 162. Quæ res Ecclesiasticæ liberè & sine solennitate juris alienari possint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

Arg. cit. *Can. Apostolicos*. 12. q. 2. ubi: *Apostolicos & paternos canones renovans &c.* Atque ita exigebat ecclesiarum aliorumque locorum piorum necessitas & summa utilitas prohiberi eorum Prælati & administratoribus sibi sæpe suisque consanguineis plus æquò studentibus, vanitati & luxui indulgentibus liberam ab omni canonica solemnitate absolutam distractionem & alienationem bonorum temporalium ad congruam beneficiatorum aliorumque ministrorum suorum sustentationem; fabricæ conservationem, pauperibusque subveniendum & similia necessariorum.

Quest. 161. Quæ res seu in quibus casibus alienari prohibeantur etiam servata forma & solennitatibus juris?

Resp. res ecclesiasticæ, quarum alienatio prohibetur, etiam si fieret eo modo, quo alias permittitur, enumerantur à Gl. in *Auth. hoc jus porrectum*. de SS. *Eccles. v. perpetuò* quæ Auth. canonizata est in *c. ea enim*. §. *hoc jus*. 10. q. 2. & sunt ferè sequentes. Primò res ea conditione donatæ Ecclesiæ, ut non alienentur. *cit. auth. col. 9. §. sanctissimi*. junctâ Gl. *v. alienent*. ubi ait tale pactum servandum. & *l. ult. C. de reb. alien. vel non alien.* Excipiendus tamen casus magnæ & evidentis utilitatis, ut cum Laym. *disp. de reb. eccles. non alien. thes. §. 3.* Pirh. *h. t. num. 23*. Hinc res immobiles, quæ ex donatione vel fundatione Imperatoris pervenerunt ad Ecclesiam alienari nequeunt. *cit. auth. §. ea verò*. quia eæ hac tacita conditione ab Imperatoribus vel Regibus donatæ censentur. Pirh. *l. c.* citans Rosenthal. *tr. de feudis c. 4. concl. 9.* Unde etiam, dum urgente necessitate ab Episcopis aliisq; Prælati alienantur, prius requirendum Imperatoris consensum ajunt Pirh. & Laym. *LL. cit.* idque necessariò, dum sunt quandoque feuda Imperialia, quæ sine licentia domini alienari nequeunt. Secundò ipsa Ecclesia vel monasterium alienari nequit, ita ut in usum privatorum non transferatur. *cit. auth. §. & quoniam*. Unde dum Delb. *c. 17. du. 17. n. 1. & 6.* dicendo: materialis ecclesia, oratorium ad perpetuum usum ecclesiasticum auctoritate Episcopi fundatum, item monasterium & conventus alienari non possunt sine solennitatibus juris: supponere videtur, alienari posse adhibitis solennitatibus, loqui censendus est, de alienatione, quæ transferuntur in usus aliorum ecclesiasticorum vel religiosorum, & non de eâ, quæ transferuntur in usus privatorum. Tertiò dum Episcopus ipse aliisque Prælati rem ecclesiæ suæ, aut etiam ab ecclesia inferiore sibi subjecta ex suis propriis bonis emere nequit. *cit. auth. §. æconomis*. cum sibi auctoritatem in proprio facto præstare nequeat, res talis ab ecclesia in eo casu alienari nequit. Pirh. Laym. *LL. cit.* Denique res ecclesiastica nulla ratione transferri potest in hæreticum aut Judæum. *Auth. de ecclesiasticis titulis*. §. *jubemus*. coll. 9.

Quest. 162. Quenam res ecclesiasticæ liberè & sine solennitate juris alienari possint?

1. **R**esp. primò: jure utroque alienari sic possunt (si sic ecclesiæ vel piis operibus expedite judicaverit Prælati, ut addit Delb. *loc. paulò post citand.*) res mobiles non pretiosæ, & quæcun-

que servando servari non possunt; cujusmodi ferè sunt, quæ usu consumuntur, vel brevi tempore veterascunt, puta fructus, frumentum, oleum, vinum, (de quo tamen fortè dubitari possit, ubi pretiosum, ferens ætatem, & cum ætate evadens melius; præsertim, dum Fagn. in *c. nulli h. t. num. 23.* Delb. *cap. 17. du. 2. §. 2.* & alii id intelligant de rebus, quæ non durant triennio) pecudes, vestes pleræque &c. Abb. in *c. nulli*. num. 5. & 8. Holt. in *sum. h. t. num. 2.* Molin. *de just. tr. 2. d. 468. concl. 1.* Barbol. *de potest. Episc. p. 3. alleg. 95. num. 37.* Pirh. *h. t. num. 18.* (qui etiam addit pecuniam quotidiano usui deservientem, quæ servata nullum fructum parit) Delb. *cap. 17. du. 9. supposit. 2. num. 1.* & alii passim. Sumuntur hæc per sensum contrarium ex jure omnibus prohibentibus alienationem rerum immobilium & mobilium pretiosarum. Tum, quod non requiritur prohibitum, regulariter censetur concessum. *L. nec non*. §. 2. ff. *ex quib. caus. major.* tum quia expressâ & assumptâ (uti hic contingit per prohibitionem alienationis immobilium) una specie ex contrariis, altera censetur exclusâ. Arg. *L. si inter ff. de except. rei judic.* Atque ex his infert Pirh. *cit. num. 18.* posse Prælatum pecunias ex rebus ecclesiæ acquisite erogare in pauperes aliasque pias causas, vel etiam in bene meritos de sua ecclesia remunerandi gratiâ, modò largitiones sint moderatæ. pro quo citat *auth. licentiam*. *C. de Episc. & cler. §. c. ad hac. de restam.* Idem sentit Delb. *c. 17. du. 1. num. 28. in summar.* dum ait, posse Prælatum, etiam regularem, ad pias causas liberè disporre de rebus ecclesiæ; & in contextu, quod possit alienare pecuniam, quamvis magnam (intellige, ex rebus illis collectam) modò ea pertineat ad mensam Prælati, alienare in pias causas; eò quod illa pecunia non sit ecclesiæ, sed Prælati. Item ex eadem pecunia emere pretiosa, v. g. annulos, vasa argentea & aurea, ut dentur bene meritis Pirh. *l. c.* citatis pro hoc Navar. *de rebus eccles. monito 47.* Laym. *ubi ante thes. 43.* Imò etiam ex pecuniis illis, quas remunerandi gratiâ donare potest, officiali suo emere sine consensu Capituli aliaque solennitate prædium, illudque ei donare, citato eodem Laym. De cætero de pecunia non collecta ex rebus, sed aliunde, dicitur paulò post.

2. **R**esp. secundò: alienari quoque possunt sine consensu, aut etiam consultatione Pontificis aliisque solennitatibus juris res quæcunque, etiam immobiles ecclesiæ exigui valoris. Naldus. *v. Prælati num. 7.* Gavant. in *man. Episc. v. alienatio*. num. 24. Dian. *p. 4. tr. 4. resol. 223.* Redoan. *de reb. eccles. non alien. rub. 12. num. 7.* Gratian. *discept. for. tom. 3. q. 952. à num. 2.* Quarant. *sum. Bullar. v. alien. num. 4.* Delb. *cap. 17. du. 1. num. 23. & du. 10. suppos. 2. num. 3.* citatis aliis cum communiore contra Rebuff. & Duaren. apud Wiestn. *h. t. num. 39.* Arg. *c. terrulas*. 12. *quest. 2.* permittentis Episcopis sine consensu fratrum; hoc est, Capitularium, ac sic sine solennitate, distractionem terrularum, vincularum ecclesiæ parum utilium. & *c. ceterum. de donat.* permittentis Abbatibus donationem rei modicæ, et si aliis eis absolutè interdicta donatio. Quin & sic declaratum à S. Cong. Concil. restatur Naldus *loc. citato*. Uti etiam ad hujusmodi rerum alienationem non exigi consensum Apostolicum, eique per citatos textus permissæ derogatum non esse per Extrav. *ambrosia. hoc. tit. inter commun.* aut etiam per Trident. *Sess. 25. cap. 11.* ab eadem Cong. decla-

declaratum, testantur Quarant. l. c. Barbof. l. c. Fagn. in c. nulli. n. 25. Porrò in eo, quæ censentur res exigui valoris, AA. non conveniunt. Tales esse, quæ non attingunt valorem aureorum centum, quæque non ferunt censum annuum quinque aureis majorem, censent Staphil. de luer. grat. n. 1. & 2. Castrop. tr. 12. d. univ. p. 15. §. 1. n. 2. & sic servari in Curia Salernitana testatur Zerol. pr. episc. v. alienatio. §. ad sextum. Tales esse, quæ non excedunt valorem 25. ducatorum auri de Camera Leo. thesau. for. eccl. p. 4. c. 1. n. 73. aut 25. leutorum aureorum, ut Delb. c. 17. du. 1. num. 23. & plures apud illum. Gl. in terrulas v. exiguas, statuit valorem 20. solidorum seu nummorum aureorum. Quam Glossâ sententiam in Curia Romana receptam, adedque servandam ajunt Conrad. in pr. dispens. l. 9. c. 1. num. 95. Donat. pr. regular. Tom. 5. p. 2. tr. 14. q. 37. num. 3. Hanc tamen glossam non loqui definitivè, sed dubitativè, adhibendo terminum *fortè*, & quod attinet praxin Curia Romanæ, ad eam quidem pro licentia alienandi res non excedentes valorem 20. solidorum, recurri quidem solere à Prælati territorii Pontificis & provinciarum vicinarum, non tamen remotiorum, ait Wiestn. h. t. n. 41. Cumque etiam alibi in jure hic valor non determinetur, quæ res sint exigui valoris, relinquendum arbitrio & prudentiæ Judicis perpendentis facultates Ecclesiæ tenuis vel multum abundantis, temporum ac locorum circumstantias & consuetudines, ita ut res, quæ hic & nunc æstimatur 25. aureis, alibi aliove tempore aut in aliis circumstantiis veniat 50. pluribusve aureis, tradunt Abb. in c. 1. de integ. restit. num. 8. Quarant. l. c. num. 41. Fagn. in c. nulli. h. t. num. 26. Ricc. in pr. episc. decis. 39. num. 8. Barbof. l. c. alleg. 95. n. 51. Menoch. de arb. l. 2. cas. 145. n. 4. C. de Luca de alien. d. 1. à num. 117. Vallenf. h. t. §. 2. n. 3. Wiestn. l. c. Reiffenst. h. t. n. 38. Illud hic notandum cum Delb. c. 17. du. 2. §. 1. n. 13. quòd, ut res modici valoris quocunque modo alienari possit, requirit præterea, quòd sit minus utilis (de quo specialiter resp. seq.) & ad sit aliunde necessitas, & sit disjuncta ab aliis Ecclesiæ prædiis & terris; cum si fuerit cum illis conjuncta, ita ut sit illarum pars, sapiat naturam illorum, adedque sicut illa alienari nequeunt sine solennitatibus, ita nec hæc, alioquin enim daretur occasio, ut totum prædium magnum paulatim & divisim per partes modicas posset alienari.

3. Resp. tertio: Res quoque immobiles inutiles aut minus utiles Ecclesiæ (concurrentibus his tribus: necessitate, majore aliqua utilitate, & quòd res sit exigui valoris ut colligitur ex c. terrulas. Fagn. in c. nulli. h. t. n. 24. & alii) itrequiritur consensu Papæ & sine aliis solennitatibus alienari possunt juxta c. terrulas. & multò magis sic alienari possunt res damnosæ Ecclesiæ. V. g. ædes, quibus conservandis plus impendendum, quàm inde percipiatur. Ita tamen, ut loco rei minus utilis & commoda res alia magis utilis & commoda comparari & substitui debeat, vel per permutationem vel per emptionem, emendo pro pretio comparato ex venditione rei minus utilis, aut etiam damnosæ bona alia utilia, ut Suar. de relig. Tom. 4. l. 2. c. 29. num. 3. Laym. disp. de reb. eccl. alien. thes. 85. Pirh. h. t. num. 19. Arg. c. non liceat. §. c. exceptione 12. q. 2. Estqueratio, quòd hoc moraliter non tam est res Ecclesiæ distrahere quam conservare, & rectè administrare; potestque Prælati sine solennitatibus condi-

tionem Ecclesiæ facere meliorem, non deteriorem, c. 2. de donat. Neque his obstat, quòd in c. terrulas. dicatur: de consilio fratrum. & in c. ut super. de consensu Capituli. cum Gl. in hoc cap. v. assensu. dicat, consensum hunc non tam ex necessitate, quàm honestate requiri. Adhæc ad summum, dum per res minus utiles intelliguntur eæ, quæ comparatione ad alias sunt tales, videtur requiri consilium vel consensus Capituli, secus, dum per eas intelliguntur simpliciter & absolute minus utiles seu non utiles. Atque ex his sequitur, posse concurrentibus saltem distis tribus conditionibus alienari absque solennitatibus res steriles, etsi immobiles, contra quòd docet Delb. c. 17. du. 3. n. 10. citans Quarant. & sic posse terram sterilem Ecclesiæ dari à Prælati in emphyteusim, etiam hæreditario jure, ei, cujus labore facta est fertilis & culta, nisi tempore contractus adesset alius, cui cum majore Ecclesiæ utilitate simili modo, & sub eodem onere sic concedi posset, juxta c. ad aures. tradit Pirh. num. 20. Quamvis addat, requiri tamen, ut id fiat adhibito consensu Superioris & Capituli, nisi consuetudo habeat aliud. Quòd tamen credo intelligendum, si prius, postquam reddita fertilis, concederetur in emphyteusim; non verò ubi concederetur antecederet, dum adhuc esset sterilis, ea conditione, ut postquam reddita fertilis, pergeret eam habere in emphyteusim, uti colligitur ex eo, quòd addit: in casu hujus cap. terra illa non potuit dari in emphyteusim aliis, quàm iis, quorum labore reddita fertilis, vel eorum hæredibus, præterquam in casu aliis permisso, & servatis juris solennitatibus; quia non erat ampliùs sterilis seu sylva, sed fertilis, seu facta arabilis. ut Abb. in cit. c. ad aures. num. 5.

4. Resp. quarto: Liberè seu sine omni solennitate alienari possunt, quæ ab eo, cui donantur, legantur aliterve obveniunt, retineri nequeunt, sed necessitate juris, eò quòd jus ita præcipiat, vendenda. Butr. in c. pastoralis. de his que fiunt à Prælati. num. 11. Abb. ibid. num. 5. Fagn. in c. nulli. h. t. num. 27. ubi etiam, quòd secus sit, si alienatio fiat ex alia necessitate. Sic bona immobilia vel mobilia pretiosa. V. g. agri, domus &c. FF. minoribus PP. Theatinis, domibus professis Societatis JESU donata vel legata sub modo licito, expresso vel tacito, nimirum ut vendantur, & pretium in fabricam aliasque eorum necessitates impendatur, ab iis, inconstituto Papa, & sine aliis solennitatibus canonicis alienari possunt; eò quòd juxta sua instituta à Sede Apostolica approbata istiusmodi bona possidere & retinere non possunt, suisque monasteriis incorporare, sed data occasione vendere aliove modo alienare cogantur, adedque hæc alienatio necessitatem juris includat. Decius in c. in presentia. de V. S. in 6. num. 69. Socin. in fallentis. reg. 10. num. 3. Fagn. l. c. Reiffenst. h. t. num. 39. Wiestner. num. 44. Delb. c. 17. du. 22. num. 28. citans specialem super hoc quòd ad ordinem suum Theatinorum S. Cong. Concil. declarat in qua, cum non includantur mobilia pretiosa, eaque non repugnent cum instituto Theatinorum, sicut bona stabilia & immobilia, ea adhuc alienari non posse inconstituto Pontifice, asserit & pluribus confirmat, solvens etiam, quæ in contrarium obijciuntur, Delb. l. c. n. 30. & sequent.

5. Resp. quintò: Possunt quoque non servatis solemnitatibus liberè alienari relicta immobilia Ecclesiæ locove pio capaci ea possidere & retinere cum clausula; ut, si velit, possit alienare sine solemnitatibus, vel in proprios usus convertere. Delb. c. 17. du. 10. num. 1. contra Quarant. v. alienatio. num. 31. & 32. Armill. v. cod. num. 19. Covar. in c. de testam. num. 6. Riccium, in pr. decis. 67. Bonac. d. 3. de contract. q. 8. p. 4. n. 8. Si enim testator sine istiusmodi solemnitatibus poterat rem suam alienare, poterit id etiam in dicto casu Ecclesiæ; quia ea tunc alienat ex potestate accepta à testatore & juxta mentem illius. Sed neque talis conditio est juri contraria, ut exinde sit turpis, & habenda pro non adjecta; cum jus solum prohibeat Ecclesiæ alienare rem, quæ absolute & in perpetuum illius, & non illam, quæ est illius non absolute, sed quamdiu illam voluerit retinere, qualiter quia è contra manifestè juri contraria est clausula seu conditio ea donatore vel testatore adjecta, ut res donata vel legata Ecclesiæ incapaci eam retinendi, ab ea retineatur, & non alienetur sine solemnitate juris, ea censetur turpis, & habenda pro non adjecta; adeoque ea non obstante poterit adhuc alienari sine solemnitate. Delb. l. c. à num. 5.

6. Resp. sextò: Bona etiam legata, donata, item pertinentia ad dominium Ecclesiæ tantum directum, dum ea ex causa aliqua revertuntur ad eam quò ad dominium quoque utile, quamdiu non sunt incorporata Ecclesiæ, conventui, aut mensæ capitulari, posse alienari sine solemnitatibus (utpote quæ non nisi per istam incorporationem constitui possunt in dominio Ecclesiæ in ordine ad prohibitionem ea alienandi) docet Tondur. in 44. resp. benef. p. 3. c. 87. num. 1. citans Franc. decis. 14. num. 16. & AA. passim in c. ut supra. h. t. hanc verò incorporationem non censeri factam ex retentione illorum bonorum etiam ad annum, sed tunc demum, & non aliter, quam per declarationem, vel explicitam, quæ declarat Prælatum, se illa incorporare mensæ suæ aut Ecclesiæ; vel implicitam ex descriptione illorum inter alia bona ecclesiastica, tradit Lotter. de re benef. l. 3. q. 25. num. 22. citans Bartol. in L. si vacantia. C. de bonis vacant. num. 8. Redoan. rub. l. c. 22. num. 29. quamvis Tond. l. c. num. 5. dubitet de bonis de novò acquisitis donatione, legato &c. an statim sint de mensa, & hinc inalienabilia. Vide me in for. benef. p. 3. q. 199. num. 5.

7. Resp. septimò: Qualiter bona concedi solita ab antiquo in emphyteusim vel feudum, deinceps concedi possint sine solemnitatibus, & sic alienari, dictum est supra; qualiter verò illud *solum* accipiendum, vide apud me l. c. num. 8.

8. Resp. octavò: Pecunia, non tantum collecta ex redditibus juxta dicta. resp. 1. ad hanc, quæ sed & inventa in capsa & domo testatoris, utpote ad usus quotidianos destinata, & fructus non faciens inter res mobiles, quæ sine solemnitate alienari possunt, est numeranda. Azor. p. 2. l. 9. q. 5. Mantio, de conject. l. 9. tit. 5. Ricc. in pr. resol. 56. Barbol. de potest. Episc. p. 3. alleg. 95. num. 49. & alii, quos citat & sequitur Delb. c. 17. du. 2. f. 3. num. 1. Verum patitur hoc ipsum plurimas limitationes notabiles, de quibus infra.

9. Resp. nonò: Possit sine solemnitate alienari melioramenta, quæ fecit Rector Ecclesiæ seu beneficii, ait C. de Luca, de benef. d. 86. n. 9.

Quæst. 163. Quæ dicantur & sint res mobiles pretiosæ prohibetæ alienari sine solemnitatibus, dum sunt Ecclesiæ?

Resp. Tales res mobiles pretiosæ, quæ servando servari possunt; adeoque quò ad prohibitionem, difficultatem, & solemnitatem alienationis æquiparantur immobilibus juxta L. lex qua. ff. de administ. tutor. L. sancimus C. de SS. Eccles. Abb. in c. nulli. h. t. num. 8. Sunt primò vasa aurea argentea, calices, tapetes, casulæ similiaque templorum ornamenta auro & gemmis intertexta, quæ sunt de thesauro Ecclesiæ, eique propter materiæ pretium, artem vel antiquitatem singularem conferunt splendorem. Azor. p. 2. l. 9. c. 1. q. 7. Redoan. l. c. q. 1. num. 1. & 2. Pirh. h. t. num. 11. Delb. c. 17. du. 2. f. 1. num. 8. quæ sine solemnitate alienari nequeunt, etiam si relicta seu donata sine expressa conditione, ut in perpetuum serventur; cum talis conditio ad legalem inalienabilitatem non requiratur Delb. n. 9. Item etiam si sint hæreditaria accepta de manu laici ex necessitate solvendi æris alieni; cum per additionem hæreditatis facta sint bona Ecclesiæ; adeoque ad alienationem eorum requiritur licentia Papæ Delb. num. 11. Idem dicendum in specie de oblationibus factis imagini, dum anathemata argentea vel aurea magni valoris, excedentia nimis valorem 25. scutorum aureorum; Secus si sint minoris valoris; hæ enim alienari possunt liberè sine solemnitate, ita Delb. c. 17. du. 2. f. 1. num. 17. multoquæ magis hoc postremum dicendum de oblationibus consistentibus in rebus consumptibilibus, etiam pecunia. His tamen non obstantibus attendenda praxis & consuetudo quæ sine illa rigida exactiōe solemnitatum indulget Prælati, ac magis Episcopis quam aliis, calicum argenteorum & aureorum aliorumque similibus veterum, et si notabilis pretii ornamentorum pro novis permutationem, utpote in qua non nisi bonum & utilitas, Ecclesiæ intendi solet, adeoque non ita exposita ejusdem damnificationi. De cæterò ut talia dicantur pretiosa, & hinc sine solemnitate non alienabilia, debent ad minimum excedere valorem 25. scutorum aureorum. quamvis juxta dicta id relinquendum arbitrio Judicis vel viri prudentis. Delb. num. 12. Secundò bibliotheca saltem copiosa, Tambur. de jure Abb. Tom. 3. d. 13. q. 2. num. 8. in fine. Lezan. sum. 99. regular. c. 10. num. 4. citati à Wiestn. h. t. n. 27. non tamen libri singuli destinati pro aliis melioribus & utilioribus comparandis, nisi propter antiquitatem, raritatem similemve causam Ecclesiæ vel monasterio singularem afferant utilitatem vel splendorem; tunc enim sine solemnitate alienari nequeunt. Wiestn. l. c. cum Donato. Tertio integ bona mobilia pretiosa, quæ alienari nequeunt numeratur grex integer ovium vel caprarum, utpote ex quo fructus annuus constanter percipitur; quique per continuam sætuum multiplicationem conservatur; et si singula animalia seorsim liberè possint distrahi, uti & fructus gregis; quia hi servanda servari non possunt. Molin. de just. tr. 2. d. 465. num. 4. Pirh. h. t. num. 12. Delb. c. 17. du. 2. f. 4. Redoan. l. c. q. 2. Idem de armento boum & equorum præsepio dicit Delb. Item Pirh. de jumentis ad fundum colendum deputatis, eique longo tempore affixis, nisi appareant superflua.

pro